

לרפ"ש יוסף בן רג'ינה ולהצלחת שותפיו ולרב מיכאל בן רחל ומשפ' הי"ו

ד' כסלו תשנ"ד

שיעורו של מורנו הרב משה שפירא זצוק"ל

חיבור שחוק ישמעאל וליצנות עשיו כנגד הצחוק של יצחק

המצחק של ישמעאל והליצנות של עשיו כנגד יצחק | ליצנות מבטל כבוד וחיוב | אוי לארץ כשיצמד שור זכר עם הנקבה | והיה כאשר תריד ופרקת עולו | אויבך ושונאיך המחפשים אחר המטמוניות שלכם

המצחק של ישמעאל והליצנות של עשיו כנגד הצחוק של יצחק

יצחק נקרא על שם הצחוק כמו שמפרש רש"י בפסוק (בראשית יז ט), וְקָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק, ואומרים חז"ל שהיו"ד של תחילת שמו מתכוונת שהצחוק שלו הוא הצחוק של עתיד שעליו כתוב (תהלים קכו א ב) בְּשׁוֹב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלָּמִים: (תהלים קכו ב) אָז יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוּ.

וסביב הצחוק העתיד הזה אנו מוצאים בתורה עוד שני צחוקים. צחוק אחד (בראשית כא ט) וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק, ופירש רש"י 'מצחק - לשון עבודה זרה, ... לשון גילוי עריות, ... לשון רציחה'. וכבר חז"ל אומרים שהוא היה מוציא אותו החוצה ויורה בו את חיציו והיה אומר לו 'מצחק אני בך', אני לא עושה שום דבר. והמצחק של ישמעאל היה הסיבה לגירוש ולפירוד שלו מבית אברהם (בראשית כא י) וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרֶשׁ הָאֻמָּה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ כִּי לֹא יִירָשׁ בֶּן הָאֻמָּה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עִם יִצְחָק. זה צחוק אחד והוא של ישמעאל.

וישנו עוד צחוק אחד, הצחוק של ליצני הדור שהיו אומרים 'מאבימלך נתעברה שרה', ועצם דבריהם קשה מאד להבין. איפה עוקץ הבדיחה? אבל על כל פנים כתוב שזאת הליצנות, וכפי שנראה זה צחוק השייך לעשיו.

בחז"ל כתוב בתחילת פרשת יתרו (ש"ר כז ו) ד"א וישמע יתרו הה"ד (משלי יט) לֵץ תכה ופתי יערים ... הוי לֵץ תכה זה עמלק, ופתי יערים זה יתרו, כלומר פרשת בשלח נגמרת (שמות יז יד), כִּי מָחָה אֶמְחָה אֶת זֵכְרֵךְ עִמְלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: ותחילת פרשת יתרו (שמות יח א), וַיִּשְׁמַע יְתֵרוֹ כִּהֵּן מִדִּין חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, אז על זה חז"ל מביאים את הפסוק (משלי יט כה) לֵץ תִּכָּה ופתי יַעֲרֶם, הלץ מקבל מכות זה עמלק והפתי מקבל שכל וערמה זה יתרו. אז כתוב כאן שעמלק שהוא התמצית ונקודת העיקר של הרע של עשיו נקרא 'לץ', דבר שבפני עצמו צריך ביאור, מה הליצנות של עמלק בדיוק. אבל על כל פנים כך הוא נקרא.

שורש הדברים כנראה זה ממה שהיו ליצני הדור אומרים 'מאבימלך נתעברה שרה', פירוש שאין קשר בין אברהם ליצחק, זה לא יוצא מזה, הם לא מהלך. וכמו שסברו אנשי דור הפלגה לאברהם אין המשך. יצחק הוא התחלה לעצמו ללא קשר עם אברהם. ממילא יעקב שהוא האב של החיבור בין אברהם ליצחק, איננו.

תולדת יצחק לבד ללא חיבור עם אברהם זה עשיו. מתבאר מזה שליצני הדור שהיו אומרים מאבימלך נתעברה שרה, זאת הליצנות של עשיו.

ומעתה נבאר מה עניינם ומהות ההבדל שבין שני הצחוקים האלה ומה התנגדותם לצחוק של יצחק.

ליצנות מבטל כבוד וחיוב

והנה ישנם שני סוגי צחוק, (מלבד הצחוק האמיתי של 'אז ימלא שחוק פינו') צחוק אחד הוא לעז וזלזול ופירושו שכל דבר מכובד ובעל ערך, הליצנות והצחוק הופכים אותו לדבר נלעז ומזולזל. ליצנות מבטלת ערך חשיבות וכבוד.

כתוב (משלי כא כד) **זֶדְ יְהִיר לֵץ שְׁמוֹ** וכתוב (משלי יא ב) **בָּא זֶדוֹן וַיִּבֹא קִלְוֹן**, זאת אומרת שיחד עם אותו זד שהוא לץ בא הקלון, שהכוונה בזיון זלזול היפך כבוד. ליצנות היא לעג לכל נכבד וביטול ענין הערך בעולם. טבעו של לץ שבכל מקום שהוא רואה איזשהו יחס של כבוד לאיזשהו דבר אז באה הליצנות ומשתדלת לבטל ולהפוך את זה כאובייקט לבדיחה. עד שאותו לץ 'היר שמו' הוא שליט בעולם, זה צחוק הכסיל שמהדהד בעולם מקצה העולם ועד קצהו.

למדנו אם כן שהצחוק הוא מהמערכת של כבוד. ושורש כל הענין הכבוד הוא מחיבור אברהם ויצחק זהו בעצם יעקב אבינו שהוא סוד הכבוד בעולם. בכסא הכבוד נמצא כבודו של הקב"ה בשלמות, ודמות דיוקנו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד משום שזאת צורת אדם השלמה שממנה יוצאת הכבוד שמיים הגדול והאמיתי.

אז כאשר באים ליצני הדור ואומרים 'מאבימלך נתעברה שרה', כלומר אין בכלל שום יחס בין אברהם ויצחק הרי אלו שני ניגודים שונים וגם לא יתכן, זאת הליצנות, כאן נקודת העוקץ של הבדיחה.

זאת בדיחת כל הבדיחות משום שזו מבטלת את הכבוד של כל כבוד. כל כבוד אחר בעולם הוא תולדה מהכבוד הזה של תולדות יצחק בן אברהם. וכשהכבוד הזה מתבטל אז כאן נמצאת הליצנות בשורשה. זה מין אחד של צחוק, המתעמד כנגד כבוד.

ויש מין אחר של צחוק שכבוד לא מפריע לו, זה צחוק שלא מבטל ומזלזל במשהו, לא לועג לשום דבר ולא קלון בא בעקבותיו אולם מה שבא בעקבות הצחוק הזה זה פטור, דהיינו הוא מתייחס לכל הדברים כאל משחק. כל צורת היחס היא כאל משחק, ומלכתחילה זה לא רציני. זאת מערכת שמבטלת חובות כי הכל משחק, בעצם, גם במערכת של משחק יש כללים חוקים ומערכות יחס אבל אין שם מציאות של חובה.

הצחוק הזה שייך ל'שמעאל המצחק' הראשון שזה כל שלושת העבירות החמורות, משום שכל צורת חיו הייתה כזאת שהוא הסתובב בתוך מערכות של משחק. היה מורה חיצים, הרי אנחנו משחקים, והמשחק הזה יכול להיות גם משחק בחיים ומוות, זה צחוק. זאת אומרת הכל זה משחק, אין פה ענין של לעג וביזוי בדווקא, אלא זה יחס כמו אל משחק יחס של פטור ומערכת שהיא לא חובה. זהו עיקר עניינו של 'שמעאל'.

ואמנם עיקר עניינו של הקליפה הזאת שנקראת 'שמעאל שיצא מבית אברהם' זה שכל מה שנוגע לאמונה ויחס כלפי מעלה אז הם, כמו שכתוב אצל רבותינו, החזקים ביותר בעולם בעניין האמונה. אמונה עמוקה מקיפה וכוללת מאד. וגם בהשגחה פרטית כל תנועה שהם עושים זה יחד עם בורא העולם. אבל מה שאין להם זה חובה. מכוח האמונה הם לא חייבים כלום. להיפך הדבר הזה הוא כולו זכות וזה נותן יותר כח לעשות

מה שרוצים. להיפך ככל שהוא מאמין יותר אז הוא קשור יותר והוא מרגיש ורואה את עצמו שכל מה שהוא עושה אז בעצם בורא העולם נותן לו רשות לזה. זה סוד 'משתחוים לאבק שברגליהם'.

במילים אחרות מצחק של ישמעאל פירושו פטור, להיות לא משועבד לשום דבר, לא מחויב לאף אחד ולשום דבר אדרבה לא רק שהוא לא חייב אלא אפילו יונק המון כח וכל מה שעולה על ליבו וכל מה שעושה זה בשם ה'. זהו הצחוק הראשון שהיה בעולם כנגד יצחק, דהיינו לצחוק בפועל עכשיו בהווה בעולם הזה ולא צחוק של עתיד.

אי לארץ כשיצמד שור זכר עם הנקבה

והנה נבאר את עניין החיבור בין שני הצחוקים האלה בדווקא.

כהיום אנחנו מוצאים ששני הצחוקים האלה גם יחד שליטים בעולם במידה שווה. שניהם שליטים ונותנים הטון בעולם הם אלה שמובילים בעולם. צורת החיים כולה היא המצחק של ישמעאל.

כל המערכת העולמית כולה היא כולה משחק עם כללים אין בכלל שום מערכות קיום אמיתיות אלא נמצאים בתוך משחק כמובן שיש לו את כל הכללים שלו יש תמיד מכוונים מדריכים וממריצים וצועקים לכיוון אחד וצועקים לכיוון שני. הכל בתוך כללי משחק. כל מי שבאמת רוצה לצאת מכל העסק ולא להיות שותף למשחק הזה יראה כמה שזה קשה. זה דבר אחד.

דבר שני זה לעג לכל מה שנכבד נשגב מרומם וקדוש יותר. היום כל מערכות הכבוד הם חלק מהמשחק אז כמו שבכל משחק יש שאחד מלך ואחד מלכה ואחד כך והשני כך אז כך נראה המשחק אבל כבוד של אמת לזה דואגת הליצנות העולמית לחסל ולבטל, ושאינן מציאות של כבוד אמת, אין ענין של אמת בכלל בשום דבר. מה שכן יש זה 'נכבדות' שהיא חלק ממשחק, צריך נשיאים צריך מלכים צריך שרים הכל כחלק מהמשחק. גם בתוך המשחק צריכים לרוץ כמו מטורפים כדי להשיג משהו כי זה המשחק, כך הם פני העולם.

אותו יצחק של 'אז ימלא שחוק פינו' הוא נעלם מאד, שחוק הכסיל מהדהד בעולם. שני פרצופים גדולים צוחקים ושני קולות מהדהדים של צחוק ישנם בעולם. צחוק אחד צוחק פטור ללא שום חובה, משום שהכל משחק. וצחוק שני צוחק ולועג לכל אמת.

לפני יותר ממאה שנה בדורות שקצת לפנינו העולם לא היה נראה כך, אז היו עוד שאריות של כבוד בעולם. בכלל ישראל היה מה שנקרא 'כבוד חכמים ינחלו' היה איזשהו כבוד של אמת. לפנינו בישראל זה היה קיים וזה גם בער, גם חובה בערה בכלל ישראל גם יראת חטא אמיתית בערה בכלל ישראל. ירא חטא הוא מי שירא באמת חלילה מכל סטייה קלה. יראה כוללת בתוכה את שני הדברים האלה: היא כולה כבוד והיא כולה חובה. כך היה נראה כלל ישראל כולו היה כבוד וכולו יראת חטא כולו חובה. זאת הצורה האמיתית של כלל ישראל.

חז"ל מגלים לנו שלקראת אחרית הימים החיבור של מלכות ישמעאל ומלכות עשיו ביחד זה מה שיביא את מלך המשיח, וכמו שאמרנו (סליחות של יום חמישי) 'כלה שעיר וחותרנו ויעלו לציון מושיעים' זאת אומרת העובדה שהם נתחברו צירפה את כוחות הרע את ה'מצחק' עם הליצנות ושניהם ביחד יצרו את הצורה של העולם היום.

והנה על הצירוף הזה כתוב במדרש (ילקוט"ש לך לך רמז עו ד"ה הניסיון השביעי) ר' אליעזר אומר הראה הקב"ה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים ארבע מלכיות מושלן ואובדן שנא' ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת (ט"ו, ט) זו מלכות אדום שהיא כעגלה דשה, עז משלשת (ט"ו, ט) זו מלכות יון שנא' וצפיר העזים הגדיל עד מאד, ואיל משלש (ט"ו, ט) זו מלכות מדי ופרס שנא' האיל אשר ראית בעל הקרנים, ותור (ט"ו, ט) אלו בני ישמעאל תור לשון ארמית שור תור א' לארץ כשיצמד שור זכר עם הנקבה, יפתחו וישדדו את כל העמקים. כלומר כשהשור - ישמעאל יתחבר עם העגלה המשולשת - מלכות אדום, אז 'אוי לארץ' כי אז יפתחו וישדדו את כל העמקים. כתוב כאן כשכל אחד ואחד מהם לחוד אז כל אחד פוגע אבל רק על פני השטח, אולם כשמתחברים ביחד הם עושים בכל 'העמקים' כלומר בכל הדברים שהם בעומק יותר. אבל הדברים סתומים וצריכים לנסות להבין למה זה מתכוון ומרמז.

שורש הדבר הוא פשוט לכל מי שמתבונן וחז"ל אומרים שמה שכתוב (בראשית כח ט) וַיֵּלֶךְ עֲשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מַחְלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֲבִרְהָם אַחֹת נָבִיאוֹת עַל נָשָׁיו לוֹ לְאִשָּׁה, כלומר עשיו לקח את ישמעאל לחתנו, ליצור את החיבור של שניהם ביחד, כדי לקעקע את השורש של כלל ישראל. הרי לי שמעאל יש את כוחו של אברהם ועשיו כוחו של יצחק, אז כאשר יתחבר ביחד יצליח לקעקע את כלל ישראל שהוא החיבור של אברהם ויצחק יחד. והוא עשה זאת בדיוק מתי שהתחיל כלל ישראל להיבנות.

בעצם המון שנים לא הייתה שום שותפות לשניהם ביחד, אבל חז"ל כבר אמרו מראש והדברים מפורשים לגמרי. עצם הדבר הזה הוא היה צפוי שיהיה באחרית הימים.

והיה כאשר תריד ופרקת עולו

אבל אם נסתכל נראה שהחיבור של שניהם ביחד התאפשר רק מפני שכלל ישראל נעקר משורשו והוא נהיה מצורף מעשיו וישמעאל ביחד. הרי לעולם לא יהיה להם כח שליטה אלא רק עד כמה שאנחנו מאפשרים להם כמו שיצחק אמר לעשיו כמשהו של תנחומים (בראשית כז מ) וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר תִּרְיֹד וּפִרְקָתָּ עֲלֹ מַעַל צִוְּאָרָךְ. בזמן שיעקב יתנהג כך שהוא יראה שהברכות מגיעות לו יותר מאשר לך אז 'ופרקת עולו מעל צווארך'. כתוב כאן שרק כאשר כלל ישראל נכשל בכח רע אז ניתנת שליטה לאותו כח רע על כלל ישראל. אבל ללא 'כאשר תריד', אין מציאות של 'ופרקת עולו מעל צווארך'.

הרי עיקר הברכה על יעקב היה (בראשית כז כט) הִנֵּה גִבִּיר לְאַחֶיךָ וכך אמר יצחק לעשיו (בראשית כז לז) הֵן גִּבִּיר שְׁמִתִּי לָךְ. ואם הברכה לא מתקיימת זה רק משום שמתקיימת הברכה שכנגד (בראשית כז מ) וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר תִּרְיֹד וּפִרְקָתָּ עֲלֹ מַעַל צִוְּאָרָךְ. ואם ה'ופרקת עולו מעל צווארך' מצליח לחבר את שני הכוחות האלה ביחד וכך לשלוט, זאת אומרת שכלל ישראל יהיה בגלות כזאת של צירוף של שני הכוחות האלה ביחד, פירוש הדבר שאנו נושאים בתוכנו את שני כוחות הרע האלה גם כן ביחד. לא צריך להרחיק לכת לא בשמיים ולא מעבר הים, נסתכל על עצמנו. נתבונן וננסה לפרש את הדברים.

כולם יודעים לפנינו בישראל היה כולו (ירמיהו ב כא) וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שָׂרָק פֶּלֶא זָרַע אֲמַת וְעַד לַפְנֵי מֵאֲתִיִּים שנה ומשהו אז התחיל החורבן וְאִיךָ נִהְפַּכְתָּ לִּי סוּרִי הִגָּפֹן נִכְרִיָּה.

כלל ישראל קודם כל פרק עול זה דבר אחד. דבר שני וזה היה שלב נוסף שאחרי פריקת העול אז כלל ישראל החליט 'לקחת את עצמו בידיים'. זה האופן איך שחושבים היום אלא שזה כבר הרבה שנים חושבים ככה.

את בורא העולם דוחים וזורקים אותו החוצה אף אחד לא מקבל אותו, אבל אם לא קורים ניסים אז כולם בכעס, הרי ההנחה הפשוטה היא שניסים צריכים לקרות לנו, לא משנה אם כן מאמינים או לא מאמינים.

שמעתי מפיו של הרב דסלר ז"ל הרבה מאד פעמים היה מצטט ברבים את השגריר הראשון של ארה"ב בישראל גוי שהיה נחשב לאדם עדין קראו לו ג'יימס מקדונלד והוא חיבר ספר על השליחות שלו בארץ ישראל וכתוב בספרו שהוא לא מסוגל להבין איך שתמיד בכל השיקולים גם האסטרטגיים וגם המדיניים של ראשי המדינה הזאת, תמיד מביאים בחשבון עשרים וחמישה אחוז של נס. אף פעם לא מתכננים דבר במאה אחוז, תמיד מביאים בחשבון עשרים וחמישה אחוז נס. הוא לא תופס הוא לא מבין איך מנהלים כך עניינים, וכל מי שיודע קצת יודע שכך מנהלים פה את העניינים, כך יוצאים למלחמות וכך מנהלים פה את החיים וזה מאז ומתמיד. ומאיפה זה בא?

אלא למי שמבין קצת, זאת הטומאה של ישמעאל שנכנסה בנו. כך בדיוק נראה ישמעאל אבל ישמעאל באמת מאמין שיש בורא לעולם ושם שמיים שגור בפיו ובאמת חי את זה. כאן נמצאת הטומאה של עשיו את שם שמיים סילקו ולא מאמינים אבל אותו זה שלא מאמינים בו יעשה לנו ניסים. כך נראה הצירוף של ישמעאל ועשיו בכלל ישראל היום. הרי אנחנו אם עושים משהו זה עד הסוף. להיות פחות מהמקולקלים שבמקולקלים שבאומות, ואם אנחנו עשיו יותר עשיו מעשיו ואם אנחנו ישמעאל נהיה יותר ישמעאל ממנו וכך אנחנו נראים היום נראה רח"ל.

כלל ישראל מתנהל היום ע"י שני הצחוקים האלה ביחד. ע"י המצחק של ישמעאל זאת מין הרגשת ה' איתנו אבל לא חייבים שום דבר ואין שום חובה זה מצד אחד. מצד שני אם יש משהו של יחס של כבוד ושל אמת אז כאן נמצאת הליצנות של עשיו אותם ליצני הדור שמאבימלך נתעברה שרה, כך אנחנו נראים היום. כשאנחנו נראים כך אז אנחנו אלה שנותנים תוקף וכח לחיבור הזה שישלוט בנו ו'אי לארץ כשיצמד שור זכר עם הנקבה'.

אויבך ושונאיך

על הפסוק (דברים ל ז) וַנִּתֵּן ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת כָּל הָאֱלֹת הָאֵלֶּה עַל אֹיְבֶיךָ וְעַל שְׂנְאֵיךָ אֲשֶׁר רָדְפוּךָ: פירש רבינו בחיי ז"ל: על אויבך ועל שונאיך. "אויבך" ישמעאל, "שונאיך", עשו. וכן מיכה התנבא עליהן לעתיד ואמר: "תרום ידך על צריך וכל אויבך יכרתו" (מיכה ה, ח), והן שתי האומות שאנחנו משועבדים תחתיהם ומפוזרים ביניהם. וכאן הוא אומר פירוש נפלא בקטע בגמרא של המוכר את הספינה לא נראה את זה עכשיו [רבינו] בחיי (דברים ל ז) ומה שהזכיר "אויבך" על ישמעאל ו"שונאיך" על עשו, מפני שהאויב גדול מן השונא, כי השונא אף על פי שיריע לו יעשה על דרך הרחמנות, אבל האויב הוא שבלבו איבה עולמית, לא ישים לו רחמים, על זקן יכביד עולו מאד, וזה מסוד הלשון ודקדוקו, כי "אויב" הוא מלשון אבוי, ואותיותיהם שוות.

אז כך אנחנו יודעים 'עשו שונא ליעקב' עשיו נקרא השונא וכמו שכתוב כאן ישמעאל נקרא האויב אז כך אף על פי שכתוב בחז"ל רש"י על הפסוק (במדבר י לה) וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וַיִּפְּצוּ אֹיְבֶיךָ וַיִּנָּסוּ מִשְׂנְאֵיךָ מִפְּנֶיךָ אז כתוב שם ברש"י ויפוצו אויבך - המכונסים: זאת אומרת הם נמצאים במקומם ולא מתעוררים לרדוף אחריו. הוא לא רוצה אותו בתחומו ולידו, אבל כשהוא לא נמצא לידו אז אין שום התעוררות ללכת ולרדוף אחריו במקומו. לעומת זה השונא כמו שפירש שם רש"י וינסו משנאיך - אלו

הרודפים: שונא פירושו שהוא לא יכול לשאת את המחשבה שההוא נמצא אז הוא יקום וירדוף אחריו בכל מקום שהוא נמצא.

אולם כל זה אמת מבחינת ההתעוררות לכתחילה שהשונא מתעורר מלכתחילה לרדוף אבל כשהאיבה כבר יוצאת לפועל אז האויב חמור בהרבה מהשונא, זה מה שרבינו בחיי מגלה. השנאה יכולה להיות מסופקת בזה שהוא עושה לו מספיק רעות אבל עדיין משאיר מקום לכלשהו של רחמים, משא"כ האויב שהוא למעל מהדעת ומההבנה. זה 'אוי' שבעצם זאת מילת צעקה. אויב זה מי שעושה לשני שיצעק 'אוי' 'אבוי'.

מכיון שלשני האלה גם האויבים וגם השונאים יש צד חומר וצד קל. 'הלכה היא כידוע שעשו שונא ליעקב' הוא תמיד יתעורר מצד עצמו ללכת ולרדוף, והשני אז מאות שנים הוא ישב במקומו ולא עשה שום דבר לא פגע לא נגע לא התעורר אבל כשהוא כן מתעורר אז כמו שקראנו פה מדברי ר' חיים ויטאל בפירוש תהילים 'אזי חיים בלעונו בחרות אפם בנו' אז כבר לא יעזור שום דבר אז הם נוראים יותר מכל אחד אחר.

ובהמשך ברבינו בחיי כתוב: **ועל שם שהנופל בידו צועק "אוי ואבוי"** אוי זה כמו שכתוב בפסוק (במדבר כד כג) **אוי מי יחיה משמו אל וכתוב בחז"ל אוי מי יחיה בזמן שיקום זה ששם א-ל משתתף בשמו.**

ומה שהתחיל ב"אויבך" כדי שיסמוך הרדיפה אל השונאים שהם בני עשו, שעקר גלותנו בכל מקום שהוא לבני אדום הוא, וקראן "שונאך" כענין שכתוב: **"ואת עשו שנאתי"** (מלאכי א, ג). וכן אמרו במדרש משלי: **"תחת שנאה כי תבעל"** (משלי ל, כג), זה עשו, שנאמר: **ואת עשו שנאתי.** "ושפחה כי תירש גברתה", זה ישמעאל הבא מהגר. ומפני שבני ישמעאל קשין לישראל יותר מבני עשו, לכך קראן הכתוב "אויבך". וכן אמרו: תחת אדום ולא תחת ישמעאל. וכן מצינו בהקב"ה שאמר: **"על רבעים לשונאי"** (שמות כ, ה), אבל באויביו נאמר: **"ואיבי ה' כיקר כרים כלו בעשן כלו"** (תהלים לז, כ). למדך כי האויבים אין להם השארות כלל, ולכך ימשילים לחלב הכבשים, שהכל כלה בעשן.

ושתי האומות האלה קראן שלמה **"שתי בנות"**, והזכיר שהן מזומנות לגיהנם, הוא שאמר: **"לעלוקה שתי בנות הב הב"** (משלי ל, טו), כי המשיל גיהנם שהוא מקום הדין והמשפט לנפשות הרשעים לעלוקה שמוציאה הדם. -העלוקה זה היצור שיונק את הדם החולה והלא טוב ומזה הוא חי אז כאן העלוקה זה כח הרע בשורשו שהוא לא חי בזכות עצמו אלא במה שהוא יונק מאחרים. ולעלוקה יש שתי בנות הב הב והגר"א בשם חז"ל מבאר בכמה מקומות אלה שני היצרים הגדולים: התאווני והכעסני. יצר התאוונה הגדול זה שבולע את הכל, ויצר הרציחה. ועליהם אמר ישעיה ע"ה: **"המתקדשים והמטהרים אל הגנות"** (ישעי' סו, יז). **"המתקדשים"** אלו בני אדום שדרךן לנענע אצבעותיהן לכאן ולכאן -כלומר להצטלב-, **"והמטהרים"** אלו בני ישמעאל שדרךן לרחוץ ידיהם ורגליהם ולא לבס שהוא העקר. **"אחר אחת בתוך"** (שם), ירמוז לשתי וערב של אדום שהם מתקדשים בו, או יאמר: אחר אחת בתוך, על יום אידם הקבוע להם, אלו ביום ששי קודם השבת ואלו אחר השבת ומניחים אותנו בתוך. **"אוכלי בשר החזיר"** (שם), אלו בני אדום, השקץ והעכבר (שם), אלו בני ישמעאל. **"יחדו יסופו נאם ה'."**

אנחנו רוצים לנסות להבין את מה שהתחלנו את 'אוי לארץ כשיתחבר שור זכר עם הנקבה'. מדובר פה על העוצמה של השור זכר שזה בני ישמעאל. הצורה וכל מה שקשור יותר למעלה נקרא זכר. והשני עשוי נקרא שור נקבה, שהוא כולו כח המעשה בפועל. וכשיתחברו שניהם ביחד כתוב 'אוי לארץ', משום שהם 'יפתחו וישדדו את כל העמקים'.

שונאים מכם ובכם המחפשים אחר המטמוניות שלכם

אז הפסוק בתוכחה של בחוקותי מבאר לנו את זה. כתוב שם שאם אנחנו נהיה תחת הכותרת של ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצוות האלה חלילה ואם בחוקותי תמאסו אז בהמשך כתוב (ויקרא כו יז) **וְנָתַתִּי פָנַי בָּכֶם וְנִגְפָתְכֶם לְפָנַי אֲבִיבְכֶם וְרָדוּ בָכֶם שְׁנֵאֵיכֶם** כלומר יש כאן צירוף של אויבים עם שונאים ואנחנו נהיה תחת שניהם ביחד.

ופרש"י (ויקרא כו יז) ורדו בכם שונאים - שאיני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם, שבשעה שאומות העולם עומדים על ישראל אינם מבקשים אלא מה שבגלוי, שנאמר (שופטים ו ג - ד) והיה אם זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם וגו' ויחנו עליהם וישחיתו את יבול הארץ, אבל בשעה שאעמיד עליכם מכם ובכם, הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם, וכן הוא אומר (מיכה ג ג) ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו וגו'.

בפסוק הזה כתוב כל הדברים כולם. **וְנָתַתִּי פָנַי בָּכֶם וְנִגְפָתְכֶם לְפָנַי אֲבִיבְכֶם וְרָדוּ בָכֶם שְׁנֵאֵיכֶם** אז כתוב כאן שתהיה שליטה גם לאויבים וגם לשונאים יחד. אבל כיון שכתוב בפסוק **וְרָדוּ בָכֶם שְׁנֵאֵיכֶם** ולא כתוב ורדו שונאים בכם אז מכאן אנחנו לומדים שהשונאים האלה יהיו 'בכם' זאת אומרת מתוכם פירוש הדבר שאנחנו ניגפים לפני אויבינו ורודים בנו שונאינו עד כמה שזה מבכם, כלומר עד כמה שהקלוקל נמצא בנו כך ובזה השיעור שונאינו ורודפינו ישלטו בנו. בלי שיהיה מכם ובכם שונאים אז לא יתכן שירדו בנו ולא יתכן שאנחנו נינגף.

אבל בשעה שאעמיד עליכם מכם ובכם, הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם. ולכן יפתחו וישדדו את כל העמקים. פירוש, לפני כשעוד היה משהו אף פעם לא רדפו אחרינו לתוך בית המדרש לתוך חדרי חרדים לתוך כל מה שפנימי אצלנו להוציא את זה החוצה לרשות הרבים, וגם אם היו מנסים אז אף אחד מצידינו לא היה עוזר להם, אף אחד לא העלה על הדעת לשתף פעולה.

הרי בזמן החורבן לקחו את הכרובים והוציאו אותם החוצה, אבל זמן כמו הזמן האחרון לא היה דבר כזה בכלל ישראל. יש כאן משהו בלתי אפשרי איך בן אדם עושה לעצמו? איך ציבור עושה דבר כזה לעצמו? הטבע הפשוט שכל בעל חי שומר ומיגן על עצמו מתחבא בורח מסכנה, לא רץ לתוך סכנה והחורבן. לקחת את כל מה שפנימי והעמוק כל מה שנמצא בתוך המטמוניות ולמסור את זה בידיים ל'ורדו בכם שונאים' איני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם.

מתי היו בבית מדרש תקשורת? מתי היה שייך דבר כזה? הרי אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. וד' אמות זה מקום פרטי של אדם יחיד כל מי שמכניס לשם עוד מישהו אז זה מפסיק להיות ד' אמות. הדבר שאנחנו מנסים זה לברר ולהבין הכח הזה שהוא נורא ואיום, הכח של השליטה המשותפת הזאת שנקראת 'ונגפתם לפני אויבים ורדו בכם שונאים'.

הכח הזה מקורו ושורשו יונק מ'והיה כאשר תרדו פרקת עולו מעל צווארך' עד כמה שאנחנו יותר במצב שיש לה הוא סיבות טובות להצטער על הברכות שניתנו ליעקב, משום שיעקב נראה כמוהו ולפעמים יעקב נראה אפילו יותר עשיו ממנו, אז זאת הסיבה לפרקת עולו מעל צווארך. זאת אומרת הסיבה לסלק את הברכה שניתנה לעשיו ולהיכנס לברכה שניתנה ליעקב 'הוי גביר לאחיק' היא האחת וזה שלא יהיה 'והיה כאשר תרד' אלא שתהיינה סיבות נכונות שלנו מגיעות הברכות.

יתר על כן וזאת הנקודה על כן אנחנו היום נראים בדיוק צירוף של הפסולת רח"ל של אברהם ויצחק אנחנו נראים עם כל הרע של ישמעאל יחד עם כל הרע של עשיו. אם כן זה ברור שזאת הסיבה ל'ונגפתם לפני אויביכם ורדו בכם שונאים', וזה מה שכתוב איני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם והם מחפשים אחר מטמוניות שבכם.

הגר"א באדרת אליהו בפרשת וזאת הברכה על הפסוק (דברים לג ב) **וַיֹּאמֶר ה' מְסִינִי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרָן** כותב שיסמאל נקרא על שם השמיעה ועשיו נקרא על שם העשייה וה' רצה לתת להם את התורה אלא שמתוך שהם לא קיבלוה אנחנו קיבלנו לעצמו את המעלה של 'נעשה קודם לנשמע' שזאת העדיפות שלנו על עשיו ועל ישמעאל בנשמע שבא אחר הנעשה.

היום אנחנו נראים ההיפך הגמור שגם אחרי נשמע לא עושים. זה בדיוק ישמעאל שעם כל ה'ישמע' הוא לא עושה כלום, הוא לא שייך לשום חובה. חזק מאד באמונה אבל בלמעשה אין לו שום דבר. ומצד שני עשיו מבטל כל נשמע הוא לא שייך לזה, ליצני הדור שהיו אומרים מאבימלך נתעברה שרה, אין לו שייכות לשם. כשאנחנו נראים היום כך ונמצאים במין נעשה שמבטל כל נשמע, זאת הליצנות שמבטלת כבוד. אנו במצב שכל נשמע לא מביא לשום נעשה הצירוף של שני הכוחות האלה ביחד, אז הוא מבטל את הכל. זה מה שנקרא מחפשים אחר מטמוניות שלכם אין שום צד פנימי שיוצא נקי מחיבור של שני כוחות רע כאלה זה חודר לכל מקום ולועג מבטל ומפקיע.

עשיו עסוק במעשה ישמעאל לעצמו עסוק בנשמע חיבור של שניהם ביחד מחבר את כל קליפת המעשה הרע לנשמע הרע ואת קליפת הנשמע הרע למעשה הרע ובאופן כזה אז אין מקום שנשמר אין מקום שאפשר להסתתר, הם מחפשים אחר מטמוניות שלכם.

לצערנו כך אנחנו נראים היום אין שום מטמוניות שאפשר להתחבא שם אין שום מטמוניות שעוד נשאר שם משהו מכבודם של ישראל, ממש כמו שכתוב בגמרא (חגיגה ה:): **וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּהוּ בַּמִּסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי מִפְּנֵי גוֹה אִמֹר רַב שְׂמוּאֵל בֶּר אֵינִיא מִשְׁמִיָּה דְרַב מְקוּם יֵשׁ לֹא לְהַקְבִּי וּמִסְתָּרִים שְׂמוּ מֵאֵי מִפְּנֵי גוֹה אִמֹר רַב שְׂמוּאֵל בֶּר יִצְחָק מִפְּנֵי גְאוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁנִיטְלָה מֵהֶם וְנִתְּנָה לְנֹכְרִים**, על זה ידו הדווים.

אבל אנחנו באמת בסכנת חיים במצב של 'ונגפתם לפני אויביכם ורדו בכם שונאים' שורשו בשונאים שהם מכם. מתוכנו הדבר יוצא ובוקע.

אם רוצים שלא יהיה 'ונגפתם לפני אויביכם ורדו בכם שונאים', העצה האחת והיחידה זה שאת שני הקליפות הנוראות האלה את שני הצחוקים הנוראים האלה ה'מצחק' של ישמעאל והליצנות של ליצני הדור שהיא של עשיו, אם אנחנו באמת נבטל אותם אז אנחנו מובטחים בברכה של 'הוה גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמך'. 'ופרקת עוו מעל צווארך' יש לו סיבה אחת ויחידה 'והיה כאשר תריד'.

אם אנחנו נחיה בכבוד אמיתי ובעול אמיתי ובזה נבטל גם את המצחק של ישמעאל וגם את הליצנות של מאבימלך נתעברה שרה. זאת הדרך האחת והיחידה שנוכל לקוות וכבר עכשיו נשים את עצמנו על המהלך של (תהלים קכו ב) **אֲזַיִּמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְלִשְׁנֵנוּ רִנָּה**.

נכתב על ידי אריאל סיסרו